

รู้ไว้ใช้ว่า

ฮ่องเต้หญิงคนแรกและคนเดียวของจีน

พุมรี อรรถรัฐเสถียร¹
อดิศา เบญจรัตน์านนท์²

“รู้ไว้ใช้ว่า” ฉบับนี้ขอเสนอเรื่องราวของสตรีที่มีบทบาทสำคัญในอาณาจักรจีน เดิมบทบาทหน้าที่ของสตรีจีนในอดีต ได้ถูกกำหนดขอบเขตตามจารีตประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อซึ่งกล่าวว่า “เมื่ออยู่กับบิดามารดาต้องเชื่อฟังบิดามารดา เมื่อแต่งงานแล้วต้องเชื่อฟังสามี และเมื่อสามีเสียชีวิตต้องเชื่อฟังบุตรชาย” แต่ก็มีสตรีจีนหลายคนเข้ามามีบทบาทในสังคม การเมืองและเศรษฐกิจของจีน คนทั่วไปอาจจะรู้จักพระนางซูสีไทเฮา ในบทบาทผู้ที่อยู่เบื้องหลังการปกครองของฮ่องเต้ แต่มีใครทราบหรือไม่ว่า “พระนางบูเช็กเทียน” เป็นฮ่องเต้หญิงคนแรกและคนเดียวของจีน

รัชสมัยเจิ้นกวาง ราชวงศ์ถัง พระนางบูเช็กเทียน หรือหวู่เจ้อเทียน มีชื่อเดิมว่า เหม่อหยงเหยียง แปลว่า สาวผู้ทรงเสน่ห์ ได้ถือกำเนิดในครอบครัวพ่อค้า แต่ด้วยความงามของพระนางทำให้พระเจ้าถังไทจงซึ่งเป็นฮ่องเต้ในขณะนั้น ประารถนาที่จะได้พระนางมาเป็นนางสนม และดำรัสให้พระนางเข้าวังเพื่อถวายตัวในราชสำนัก พระนางจึงได้พบกับถังเกาจง ซึ่งเป็นองคืไทจื่อ (มกุฎราชกุมาร) ในขณะนั้น องคืไทจื่อก็ตกหลุมรักพระนางบูเช็กเทียนเมื่อแรกพบ

แต่ก็มีอาการครอบครองได้ ต่อมาเมื่อพระเจ้าถังเกาจงสิ้นพระชนม์ องคืไทจื่อก็ได้สืบราชบัลลังก์ขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าถังเกาจงฮ่องเต้ แล้วแต่งตั้งพระนางบูเช็กเทียนเป็นนางสนมของพระองค์ และนี่ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเข้ามามีบทบาทในราชสำนัก โดยที่พระนางเริ่มจากการโค้นอำนาจราชสำนักฝ่ายใน ด้วยการฆ่าลูกสาวของตนเองที่เกิดจากพระเจ้าถังเกาจงฮ่องเต้ แล้วโยนความผิดให้กับสองเฮา ทำให้พระเจ้าถังเกาจงโกรธและลงโทษถอดถอนตำแหน่งสองเฮา แล้วแต่งตั้งพระนางบูเช็กเทียนขึ้นเป็นสองเฮาแทน

เนื่องจากพระนางสนใจใฝ่หาความรู้ และคบหาพูดคุยกับบัณฑิตจงหวงอยู่เสมอ จึงทำให้พระนางมีความรอบรู้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการบริหารราชการ และด้วยความรอบรู้นี้ ทำให้พระนางมีโอกาสเข้ามาช่วยถวายคำแนะนำในการว่าราชการของพระเจ้าถังเกาจง

ในยุคสมัยนั้น ความรู้ความคิดของพระนางบูเช็กเทียน นับว่าเป็นความคิดก้าวหน้า และมีอิทธิพลต่อระบบราชการ เช่น พระนางเห็นว่าการเข้ารับราชการเป็นขุนนาง ต้องสอบคัดเลือกหาตัวผู้มีความรู้ความสามารถแทนการใช้ระบบเครือญาติ

¹ อาจารย์ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² อาจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เพื่อที่จะได้คนดีคนเก่งเข้ามาทำงานราชการ ซึ่งความคิดนี้พระเจ้าถังเกาจงก็เห็นด้วยและให้ปฏิบัติ ทำให้มีขุนนางรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการมากขึ้น ในขณะที่นั้น พระเจ้าถังเกาจงทรงประชวรบ่อยและมีพระวรกายที่อ่อนแอ พระนางบูเช็กเทียนจึงเข้ามามีบทบาทในการว่าราชการของพระเจ้าถังเกาจงอยู่เสมอ จนกระทั่งพระเจ้าถังเกาจงสิ้นพระชนม์ และโอรสตั้งจงจิ่งขึ้นครองราชย์แทน พระนางบูเช็กเทียนจึงเปลี่ยนสถานะจากสองเสามาเป็น ฮองไทเฮา แต่อำนาจของพระนางก็ยังคงอยู่เช่นเดิม อันเป็นเหตุให้พระเจ้าถังจงจิ่งอดัดและคิดกระด้างกระเดื่องต่อพระนาง เพราะไม่อาจมีอำนาจเต็มที่ ได้ พระนางบูเช็กเทียน จึงถอดถอนพระเจ้าถังจงจิ่งออกจากการเป็นฮ่องเต้ แล้วตั้งฮ่องเต้องค์ใหม่ขึ้นมาโดยที่พระนางอยู่เบื้องหลังบัลลังก์นั้น ด้วยความรู้ความสามารถของพระนางในการปกครองแผ่นดินจีนมีประสิทธิภาพ ทำให้ขุนนางรุ่นใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้ายอมรับการบริหารงานราชการของพระนาง และสนับสนุนให้พระนางสถาปนาตนเองเป็นฮ่องเต้ พระนางจึงสถาปนาตนเองเป็นฮ่องเต้หญิงองค์แรกของจีนในปี ค.ศ.689 แล้วเปลี่ยนราชวงศ์ใหม่เป็นราชวงศ์โจว

ในขณะที่บูเช็กเทียนเป็นฮ่องเต้ ได้กำจัดเชื้อพระวงศ์ราชวงศ์ถัง และเหล่าขุนนางเก่าอย่างเด็ดขาด หรืออาจเรียกได้ว่าโหดเหี้ยมทารุณ แต่ก็เป็นกรกระทำที่เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัยในประวัติศาสตร์จีน ส่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน พระนางได้สร้างโรงเรียนให้แก่ประชาชนทั่วไป ลด

ภาษีอากร ยกเว้นการเกณฑ์ทหารให้กับเกษตรกร ห้ามขุนนางเกณฑ์แรงงานเพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตัว จัดตั้งหีบทองเหลืองไว้รับคำร้องทุกข์ของประชาชน เป็นต้น คุณประโยชน์ที่พระนางทรงสร้างไว้ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระนางครองราชย์อยู่นานถึง 16 ปี ก็คืนอำนาจให้กับถังจงจิ่ง นับเป็นจุดสิ้นสุดแห่งราชวงศ์โจว หลังจากนั้นพระนางบูเช็กเทียนก็เสด็จไปประทับ ณ ตำหนักนอกเมือง จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ด้วยโรคชรา ในปี ค.ศ.706 ขณะมีพระชนมายุได้ 81 พรรษา

เรื่องราวของพระนางบูเช็กเทียนในบทความนี้อาจจะแตกต่างจากที่คนส่วนใหญ่รับรู้กันว่า พระนางเป็นคนบ้าอำนาจ โหดร้ายทารุณ และมักมากในกาม ทั้งนี้เพราะในอดีตบทบาทหน้าที่ของสตรีจีนได้ถูกกำหนดไว้แล้ว หากมีใครออกนอกกรอบนั้น ก็จะถูกประณามเหยียด ว่าเป็นหญิงชั่วช้า ซึ่งความคิดเช่นนี้อาจจะแอบแฝงอยู่ในสังคมที่มีเสรีภาพอย่างปัจจุบันก็ได้ แต่พระนางบูเช็กเทียนก็เป็นตัวอย่างของหญิงผู้กล้าที่เลือกวิถีชีวิตอยู่เหนือกรอบความคิดอันคับแคบของสังคม ด้วยความรู้ความสามารถของพระนางเอง และมีขุนนางที่มีความคิดก้าวหน้าในสมัยนั้นยอมรับการบริหารราชการของพระนางว่าไม่ด้อยไปกว่าฮ่องเต้ที่เป็นบุรุษเลย หวังว่าบทความนี้จะเพิ่มอีกมุมมองหนึ่งที่จะสร้างการยอมรับในบทบาทความสามารถของสตรี ขณะเดียวกันก็อาจเป็นแรงบันดาลใจให้กับสตรีอีกหลายๆ คนในปัจจุบันมุ่งมั่นทำประโยชน์ให้แก่ตนและส่วนรวมอย่างเต็มศักยภาพ

บรรณานุกรม

1. ทิมงาน ด้วย'ตูน. 2547. เปิดกรูหญิงดังในอดีต. นนทบุรี : บริษัท พี.วาทีน พับลิเคชั่น.
2. ทวีป วรดิถก. 2542. ประวัติศาสตร์จีน. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
3. วินัย สุภิส. 2543. ยุทธจักรชิงบัลลังก์มังกร. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์ บุ๊คส์.